

La Síndrome Genovese o 'Efecte Espectador'; la Soledat de la Víctima

L'efecte espectador' és un fenomen de psicologia social, estudiat per John Darley (1938) i 'Bibb' Latane (1937), que té una gran aplicació als problemes vinculats a la violència i a la solitud en les grans ciutats. Afirmar que la quantitat d'ajuda que pot esperar la víctima d'una agressió és inversament proporcional al nombre d'individus que la són testimonis. És a dir si vostè és l'únic a veure un fet violent, tendirà de pet a socórrer la víctima, però si hi ha molta gent en la mateixa situació, l'un per l'altre no faran res. L'explicació més òbvia és que tothom pensa que ja ho farà un altre.

Aquest fet es coneix també com 'Síndrome Genovese' pel nom de Catherine (Kitty) Susan Genovese (1935-1964), una dona apunyalada mortalment a Nova York per un violador necròfil i assassí en sèrie, que la va matar al carrer, sense ni conèixer-la de res i d'una manera particularment cruel: el seu assassí la va estar apunyalant al mig del carrer durant uns trenta minuts, però amb la particularitat que com a mínim 35 veïns veieren l'agressió des de casa, sense qui ningú no l'auxiliés. Joan Baez va escriure una cançó sobre aquest cas: 'In the Quiet Morning'.

Darley i Temple van reproduir experimentalment una situació d'aquesta mena. Deixaven un o diversos subjectes sols en una habitació i se'ls deia que es podien comunicar amb l'exterior per un intercomunicador. De fet estan sentint una gravació de ràdio i se'ls diu que el seu micròfon està apagat fins que sigui el seu torn de parlar. De sobte un dels subjectes fingeix tenir un atac de cor o un desmai. Doncs bé: com més gent hi havia tancada a l'habitació més trigaven a avisar fora. I a l'extrem, en algun cas no arribaven ni a avisar.

Darley i Temple atribuïren l'efecte espectador a dues causes: (1) Ignorància pluralista i (2) Difusió de la responsabilitat.

Per una banda, (1) hom pot pensar que hi ha algú més capacitat que jo (un metge, un policia), per socórrer la víctima. Al cap i a la fi, si jo no sé com actuar seria més un destorb que un ajut. A més, si veig que ningú no fa res, puc pensar que si els altres no intervenen deu voler dir que el meu ajut és innecessari, en un cas d'autoengany col·lectiu. I d'altra banda (2) quan hi ha molta més gent contemplant la situació, especialment si hi ha gent jeràrquicament superior a mi, puc pensar que el fet no és de la meua incumbència. Si en aquest cas un individu en concret no fa res, sempre pot argüir que no se l'hi havia ordenat que actués o, al revés, que complia ordres.

Una frase que resumeix la situació dels individus implicats en l'efecte espectador és: 'Cap gota d'aigua no pensa que ella sigui la responsable de la inundació'.

Per tal que es pugui donar una conducta solidària amb la víctima calen 5 condicions:

- 1.- Cal que qui pot prestar ajuda s'adoni efectivament del que està succeint.
- 2.- Cal entendre que el succés requereix intervenció.
- 3.- Cal assumir la responsabilitat personal.
- 4.- Cal decidir quina acció emprendre
- 5.- Cal actuar amb conseqüència.

En cas de rebre una agressió o de patir un accident, especialment en un entorn urbà, és inútil demanar ajuda a tothom en abstracte. L'exigència de responsabilitat

ha de ser personal. Cal dir 'tu, ajuda'm!' i no pas 'auxili, ajudeu-me!'. D'aquesta manera s'apel·la a la responsabilitat personal evitant que la responsabilitat es difumini. I quan la primera persona se solidaritza és fàcil que ho facin totes les altres.

El tema de la solidaritat ha estat treballat per molts altres psicòlegs socials. Així D.L. Rosenham, P. Salovey – (Yale) un dels forjadors del concepte 'intel·ligència emocional'– i K. Hargis (1981) van afirmar que els optimistes són més solidaris que els pessimistes i les persones de bon humor són també més solidàries que les que estan de mal humor. Per la seva banda, Jane Piliavin de la Universitat de Madison (1982) considera que la conducta 'prosocial' depèn de 3 elements: empatia (que inclou una valoració de l'ambigüïtat de la situació, relació familiar, gènere i grup racial de la víctima etc.), excitació psicològica (que inclou tant la percepció de l'angoixa de la víctima com de la predisposició caracterial del solidari) i anàlisi de costos (físics i emocionals) que afecten l'ajuda tant com de la no ajuda.